International Innovative Education Researcher

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUL MOTİVASYONLARININ, DERSE YÖNELİK ETKİN KATILIM VE ÖĞRENMEYE YÖNELİK SORUMLULUK AÇISINDAN İNCELENMESİ

Alican Gülle¹

¹ Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Yenişehir-Mersin;
alicangulle@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-0722-1116>

Kaynak göstermek için: Gülle, A. (2021). Ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonlarının, derse yönelik etkin katılım ve öğrenmeye yönelik sorumluluk açısından incelenmesi. *Uluslararası İnovatif Eğitim Araştırmacısı*, 1(1), 1-17.

ÖZ

Araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin okula yönelik motivasyonlarını, derse yönelik etkin katılım ve öğrenme sorumlulukları açısından inceleyerek değişkenler arasındaki ilişkiyi ve değişkenler arasındaki yordama gücünü ortaya koymaktır. Araştırma ilişkisel tarama modelinde yapılmıştır. Araştırma grubunu 366 devlet ortaokulu öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada nicel veriler toplanmış; veri toplama araçları olarak kişisel bilgiler formu, okul motivasyon ölçeği, etkin katılım ölçeği, öğrenmeye yönelik sorumluluk ölçeği kullanılmıştır. Analiz aşamasında betimleyici istatistikler sunulmuş, araştırılan hipotez testleri için ilişkisiz (bağımsız) örneklem t- testi, tek faktörlü varyans analizi, pearson korelasyon katsayısı ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ortaokul öğrencilerinin okul motivasyon, derse yönelik etkin katılım ve öğrenmeye yönelik sorumluluk düzeylerinin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Ortaokul öğrencilerinin, okul motivasyonlarının, derse yönelik etkin katılımlarının, öğrenmeye yönelik sorumluluklarının “öğretmen tarafından çözüm odaklı destek”, “öğretmen tarafından derse katılım desteği”, “öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği”, “öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği” değişkenleri ile anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür. Ortaokul öğrencilerinin okula yönelik motivasyonları ile derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumlulukları arasında pozitif, orta düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Etkin katılım ve öğrenmeye yönelik sorumluluk değişkenlerinin birlikte ortaokul öğrencilerinin okul motivasyon puanları ile yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: okul motivasyonu; öğrenmeye yönelik sorumluluk; etkin katılım

EXAMINING SCHOOL MOTIVATIONS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS REGARDING EFFECTIVE PARTICIPATION AND RESPONSIBILITY FOR LEARNING

ABSTRACT

The aim of the study is to examine the motivations of middle school students towards school in terms of their active participation and learning responsibilities towards the lesson, and to reveal the relationship between variables and the predictive power between variables. The research was conducted in relational scanning model. The research group consists of 366 public secondary school students, 184 men and 182 women. Quantitative data were collected in the study; personal information form, school motivation scale, effective participation scale, and responsibility for learning scale were used as data collection tools. In the analysis phase, descriptive statistics were presented, unrelated (independent) samples t-test, single factor analysis of variance, pearson correlation coefficient and multiple linear regression analysis were used for the investigated hypothesis tests. As a result of the analysis, it was seen that the school motivation, effective participation towards the lesson and responsibility for learning were at a medium level. It was observed that secondary school students' school motivation, effective participation, and responsibility for learning differ significantly with the variables of "solution oriented support by the teacher", "support for participation in the lesson by the teacher", "responsibility support for learning by the teacher" and "support for school motivation by the teacher". It has been determined that there is a positive, medium-level relationship between secondary school students motivation towards school and their effective participation and learning responsibilities. It was concluded that the variables of effective participation and responsibility for learning had a high level and significant relationship with the school motivation scores of middle school students.

Keywords: school motivation; responsibility for learning; effective participation

1. GİRİŞ

Okul, bireylerde istendik davranış oluşturma sürecinin gerçekleştirilebilmesine yönelik fiziki şartları sağlayan bir bina olarak görülse de, anlamsal içeriği derin bir kavramdır. Okul, bireylerin bir plan, program dahilinde eğitim ihtiyaçlarının karşılanabildiği formal bir kuruluştur (Çelik, 2005). Öğrencileri topluma kazandırarak ülkelerin geleceklerini inşa ettiği yerdir (Döş, 2013). Okul, en küçük yaş grubundan başlayarak geniş bir yaş kesimini kapsayıp toplumsal devamlılığı sağlayan, gelecek nesillerin yetiştiği bir kurumdur.

Bireyler doğdukları andan itibaren informal bir eğitim sürecindeyken okul ile formal eğitim sürecine başlayıp, öğretim programları doğrultusunda öğrenme- öğretme sürecini gerçekleştirmektedir. Öğrenme- öğretme sürecindeki bütünlükte yer alan her öge önem taşımaktadır (Çetin, 2001). Öğrenme- öğretme süreci denildiğinde ve sürecin etkililiği incelendiğinde de en önemli konu “öğrenme” olup; öğrencilerde gerçekleştirilen öğrenmeler gerçek yaşantılara dönüştürülmedikçe nitelikli bir öğrenmeden söz edilememektedir (Özdemir ve Çanakçı, 2005). Bu bağlamda nitelikli bir öğrenme- öğretme sürecinin okul içerisinde yer alan öğretmen, öğrenci, materyaller vb. tüm unsurları kapsadığı düşünülmektedir. Öğrenme- öğretme sürecinden iyi bir sonuç elde edebilmenin de sadece öğrencilere bağlı olmayıp, bu unsurlar arasındaki dinamik bir bütünlüğe bağlı olduğu; duyuşsal unsurların ve öğrencilerin duyuşsal giriş özelliklerinin önem taşıdığı söylenebilir.

Duyuşsal unsurlar bireylerin tutum, öz yeterlik, ilgi, sevmeme, özgüven, tavır, his vb. birçok duygu eğilimini, davranış yönelimini kapsamaktadır (Biber, 2012). Duyuşsal giriş özellikleri de öğrencilerin ders konusuna ve derse yönelik olumlu, olumsuz duygu yönelimi olarak tanımlanmakta ve öğrencilerin akademik başarılarındaki değişkenliğin belli oranını açıklayabilme özelliği ile önem taşımaktadır (Senemoğlu, 2005; Yeşilyaprak, 2006). Duyuşsal özellikler, öğrencilerin okula yönelik davranış ve başarı düzeylerinde önemli bir yere sahiptir. Öğrencilerin okula yönelik düşünceleri, hisleri, güdüler, ilgileri okul içerisinde yer alan tüm öğelere yönelik bir davranış oluşturmaya, bu davranışı genelleştirmesine ve kalıcı bir davranış oluşumuna neden olabilir. Bu bağlamda güdü, ilgi, istek vb. duyuşsal özellikleri ifade eden “motivasyon” nun, öğrencilerin okula yönelik davranış ve başarı oluşumlarında önem taşıdığı söylenebilir. Motivasyon, davranışa enerji ve yön vererek bireyleri belirli amaçlar için harekete geçiren içsel bir güçtür. (Bayraktar, 2015; Dereli ve Acat, 2010). Aynı zamanda

okuldaki öğrenci davranışlarının yönünü, şiddetini ve kararlılığını belirleyen önemli bir unsurdur (Akbaba, 2006). Motivasyon, öğrenmenin anahtar kavramlarından olup öğretim ortamlarında ihmal edilmemesi gereken bir unsurdur (Dede ve Yaman, 2008).

Motivasyon tanımlamaları incelendiğinde okul motivasyonu için, öğrencilerin okula yönelik davranışlarını (sorumluluk, devamlılık, kurallara uyma vb.) ve okul başarı düzeylerini belirleyebilen içsel bir güç tanımlaması yapılabilir. Ancak öğrencilerin okula yönelik davranış ve başarı düzeylerini sadece okula yönelik motivasyon ile açıklamaya çalışmak, motive olamayan fakat okula yönelik davranış ve başarı düzeyinde olumlu bir durum taşıyan öğrencileri betimlemede eksiklik oluşturabilir. Bu kapsamda öğrenme sürecinde yer alan ve bireylerin öğrenmelerine etki eden diğer unsurlarında (etkin katılım, öğrenmeye yönelik sorumluluk), öğrencilerin okula yönelik davranışlarında ve başarı düzeylerinde önem taşıdığı söylenebilir. Etkin katılım, öğrencilerin öğrenmelerine yönelik etkinliklerde yer alarak öğretmen girişimi ile derse aktif katılım göstermesidir (Pratton ve Hales, 1986). Öğrenme sorumluluğu ise, öğrencilerin başarılı öğrenmeler gerçekleştirebilmesine yönelik bireysel eksikliklerini tamamlama, değerlendirme, geliştirme, önlem alma vb. öğrenme davranışlarını gerçekleştirirken hissettikleridir (Roper, 2007; Yakar ve Saracaloğlu, 2017)

Son yıllarda yapılan çalışmalar (Güvenç, 2015; Güvenç ve Koç, 2016; Kaynak, Özhan ve Kan, 2017; Özhan ve Kan, 2017; Loukomies, Pnevmatikos, Lavonen, Spyrtou, Byman, Kariotoglou ve Juuti, 2013; Lewis, Whiteside ve Dikkers 2014; Özen, 2013) ve açıklamalar doğrultusunda ortaokul öğrencilerinin okul davranışlarında ve başarılarında okula yönelik motivasyon, etkin katılım ve öğrenme sorumluluğu unsurlarının önem taşıdığı gözlenmektedir. Aynı zamanda ortaokul öğrencilerinin öğrenmelerini etkileyen iç unsurlarının (derse yönelik etkin katılım, öğrenmeye yönelik sorumluluk) okul motivasyonlarına yönelik olumlu bir katkısı olabileceği düşünüldüğünden, aralarındaki ilişki ve yordama güçlüğüne belirlenmesinin önem taşıdığı düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin okula yönelik motivasyonlarını, derse yönelik etkin katılım ve öğrenme sorumlulukları açısından inceleyerek değişkenler arasındaki ilişkiyi ve değişkenler arasındaki yordama gücünü ortaya koymaktır. Araştırmanın problem cümlesi “Ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonları ile derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumlulukları arasındaki ilişki ve değişkenlerin düzeyleri nasıldır?” şeklinde oluşturulup alt problemler aşağıda belirtilmiştir;

1. Ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonları, derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumlulukları ne düzeydedir?
2. Ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonları, derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumlulukları çeşitli değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?
3. Ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonları ile derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumlulukları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Ortaokul öğrencilerinin derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumlulukları, okul motivasyonlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki veya ikiden fazla değişkenin neden- sonuç ihtimali ile aralarındaki ilişkiyi, değişim derecesini belirlemeye çalışan araştırma modelidir (Karasar, 2005). Yapılan çalışmada ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonları ile derse yönelik etkin katılım ve öğrenmeye yönelik sorumluluk değişkenleri arasındaki ilişki ile değişim derecesinin belirlenmesi amaçlandığından ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

2.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubu, uygun örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Uygun örnekleme yöntemi, oluşan bazı sınırlılıklar (para, zaman, çalışma imkanı vb.) sebebiyle ele alınan örneklemin, uygulama ve ulaşmada kolay birimler tarafından seçilmesidir (Büyüköztürk, Çakmak Kılıç, Akgün, Karadeniz ve

Demirel, 2013). Araştırmanın örneklemini, Mersin ili Akdeniz ilçesinde okuyan 366 devlet ortaokul öğrencisi oluşturmuştur.

Tablo 2. 1. Kişisel Bilgiler Formundan Elde Edilen Bulgular Tablosu

		Frekans	Yüzde(%)
Cinsiyet	Erkek	184	% 49, 7
	Kadın	182	% 50, 3
Yaş	10	59	% 16, 1
	11	71	% 19, 4
	12	77	% 21, 0
	13	87	% 23, 8
	14	72	% 19, 7
Öğretmen Tarafından Çözüm Odaklı Destek	Sürekli	95	% 26
	Sık sık	86	% 23, 5
	Bazen	95	% 26
	Nadiren	54	% 14, 8
	Destek olmaz	36	% 9, 7
Öğretmen Tarafından Derse Katılım Desteği	Sürekli	137	% 37, 5
	Sık sık	115	% 31, 4
	Bazen	67	% 18, 3
	Nadiren	22	% 6
	Destek olmaz	25	% 6, 8
Öğretmen Tarafından Öğrenmeye Yönelik Sorumluluk Desteği	Sürekli	135	% 36, 9
	Sık sık	118	% 32, 2
	Bazen	64	% 17, 5
	Nadiren	30	% 8, 2
	Destek olmaz	19	% 5, 2
Öğretmen Tarafından Okul Motivasyonu Desteği	Sürekli	89	% 24, 3
	Sık sık	119	% 32, 5
	Bazen	71	% 19, 4
	Nadiren	52	% 14, 2
	Destek olmaz	35	% 9, 6

Tablo 2.1’ de araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet ,yaş, öğretmen tarafından çözüm odaklı destek, öğretmen tarafından derse katılım desteği, öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği, öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği dağılımları verilmiştir. 366 katılımcının 184 (%49, 7)’ ü erkek, 182 (%50, 3)’ si kadın; 59 (% 16, 1)’ u 10, 71 (% 19, 4)’ i 11, 77 (% 21, 0)’ si 12, 87

(% 23, 8)' si 13, 72 (% 19, 7)' si 14 yaşlarındadır. Öğretmen tarafından çözüm odaklı destek değişkenine 95 (% 26) kişi sürekli, 86 (% 23, 5) kişi sık sık, 95 (% 26) kişi bazen, 54 (% 14, 8) kişi nadiren, 36 (% 9, 8) kişi sunmaz seçeneklerini belirtmiştir. Öğretmen tarafından derse katılım desteği değişkenine 137 (% 37, 4) kişi sürekli, 115 (% 31, 4) kişi sık sık, 67 (% 18, 3) kişi bazen, 22 (% 6) kişi nadiren, 25 (% 6,8) kişi destek olmaz seçeneklerini belirtmiştir. Öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği değişkenine 135 (% 36, 9) kişi sürekli, 118 (% 32, 2) kişi sık sık, 64 (% 17, 5) kişi bazen, 30 (% 8, 2) kişi nadiren, 19 (% 5, 2) kişi destek olmaz seçeneklerini belirtmiştir. Öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği değişkenine 89 (% 24, 3) kişi sürekli, 119 (% 32, 5) kişi sık sık, 71 (% 19, 4) kişi bazen, 52 (% 14, 2) kişi nadiren, 35 (% 9, 6) kişi destek olmaz seçeneklerini belirtmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Yapılan araştırmada nicel veriler toplanmıştır. Bu doğrultuda veri toplamak için kişisel bilgiler formu, okul motivasyonu ölçeği, öğrenmeye yönelik sorumluluk ölçeği ve derse yönelik etkin katılım ölçeği kullanılmıştır.

2.3.1. Kişisel Bilgiler Formu

Kişisel bilgiler formu araştırmada yer alan araştırma grubunu tanımlayabilmek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Kişisel bilgiler formu ile araştırma gruplarında yer alan öğrenciler, ölçmeye konu olan özellikler açısından tanınmaya çalışılmıştır. Bu formda ölçmeye konu olan özellikler açısından araştırma grubunu daha iyi betimleyecek 7 adet soruya yer verilmiştir. Formda öğrencilerin özelliklerini belirlemek amacıyla “cinsiyet, yaş, öğretmen tarafından çözüm odaklı destek, öğretmen tarafından derse katılım desteği, öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği, öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği” değişkenlerine yer verilmiştir. Kişisel bilgiler formu uzman kanısı için Eğitim Programları ve Öğretim alanında 2 uzmana sunulmuş ve görüşleri doğrultusunda formun son şekli verilmiştir.

2.3.2. Okul Motivasyonu Ölçeği

Araştırmada kullanılan okul motivasyonu ölçeği, Kaynak ve diğerleri (2017) tarafından ortaokul öğrencilerine yönelik geliştirilmiştir. Ölçek 5'li Likert tipi olup “kesinlikle katılmıyorum” (1), “katılmıyorum (2)”, “kararsızım (3)”, “katılıyorum (4)” ve “kesinlikle katılıyorum (5)” şeklinde derecelendirilmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda; üç alt boyuttan oluşan ve toplam varyansın % 68. 66 'sını açıklayan; cronbach alpha iç tutarlık kat sayısı 0,84 olan, 14 madden oluşan okul motivasyonu ölçeği elde edilmiştir. Çalışma kapsamında kullanılan okul motivasyonu ölçeğinin 366 kişilik araştırma grubuna uygulanması sonucu bu uygulamalara ilişkin cronbach alpha iç tutarlık kat sayısı 0, 80 bulunmuştur. Elde edilen katsayıların .70 in üzerinde bulunması, çalışma kapsamında yapılacak analizlerin güvenilir sonuçlar vereceğine işaret etmektedir (Alpar, 2014: 439).

2.3.3. Etkin Katılım Ölçeği

Araştırmada kullanılan etkin katılım ölçeği Güvenç (2015) tarafından ortaokul öğrencilerine yönelik geliştirilmiştir. Ölçek 4' lü Likert tipi olup “kesinlikle doğru değil” (1), “çoğunlukla doğru değil (2)”, “çoğunlukla doğru (3)”, “kesinlikle doğru (4)” şeklinde derecelendirilmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda; dört alt boyuttan oluşan ve toplam varyansın % 59. 91' ini açıklayan etkin katılım ölçeği elde edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda dört boyutlu modelin hem lise hem de ortaokul öğrencileri için uygun olduğu belirlenmiştir. Ölçek alt boyutlarının cronbach alpha iç tutarlık katsayıları kendini verme bölümü için ortaokul öğrencilerinde .82 olarak hesaplanmıştır. Hoşnutsuzluk bölümünün Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayıları ise ortaokul öğrencileri için .83 olarak hesaplanmıştır. Çalışma kapsamında kullanılan etkin katılım ölçeğinin 366 kişilik araştırma grubuna uygulanması sonucu bu uygulamaya ilişkin cronbach alpha iç tutarlık kat sayısı 0, 74 bulunmuştur.

2.3.4. Öğrenmeye Yönelik Sorumluluk Ölçeği

Araştırmada kullanılan öğrenmeye yönelik sorumluluk ölçeği, Yakar ve Saracaloğlu (2017) tarafından ortaokul öğrencilerine yönelik geliştirilmiştir. Ölçek 5'li Likert tipi olup “bana hiç uygun değil” (1), “bana uygun değil (2)”, “bana kısmen uygun (3)”, “bana uygun (4)” ve “bana tamamen uygun (5)” şeklinde derecelendirilmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda tek alt boyuttan oluşan ve toplam varyansın % 42. 76 sını açıklayan; cronbach alpha iç tutarlık kat sayısı 0,94 olan, 35 madden oluşan öğrenmeye yönelik sorumluluk ölçeği elde edilmiştir. Çalışma kapsamında kullanılan öğrenmeye yönelik sorumluluk ölçeğinin 366 kişilik araştırma grubuna uygulanması sonucu bu uygulamaya ilişkin cronbach alpha iç tutarlık kat sayısı 0, 90 bulunmuştur.

2.4. Veri Analizi

2.4.1. Okul Motivasyonu Ölçeği, Etkin Katılım Ölçeği ve Öğrenmeye Yönelik Sorumluluk Ölçeği Nicel Veri Analizi

Yapılan araştırmanın 2., 3. ve 4. alt problemlerine yönelik bulgularına ulaşmada kullanılacak testlere karar verebilmek için; okul motivasyonu, etkin katılım, öğrenmeye yönelik sorumluluk ölçeklerinden elde edilen betimleyici istatistikler ve normallik testleri sonuçları incelenmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan ölçeklere ilişkin betimleyici istatistikler incelendiğinde araştırma grubunun, okul motivasyon puan ortalamaları 58, 70; etkin katılım puan ortalamaları 50, 22; öğrenmeye yönelik sorumluluk puan ortalamaları 143, 67’ dir. Araştırma grubunda toplam 366 öğrenci yer aldığından, normallik testleri için Kolmogorov-Smirnov (K-S) testinden yararlanılmıştır. Gözlem sayısının 30’ un altında olduğu durumlarda normallik incelemesi için Shapiro-Wilk yöntemi kullanılırken, 30’ un üstünde yer alan gözlemlerde Kolmogorov-Smirnov yöntemi kullanılır (Can, 2017). Kolmogorov- Smirnov normal dağılım sonuçları incelendiğinde, okul motivasyonu ölçeği (K-S = ,78; $p < 0. 05$), etkin katılım ölçeği (K-S= ,69; $p < 0. 05$) ve öğrenmeye yönelik sorumluluk ölçeğinden (K-S= ,87; $p < 0. 05$) elde edilen sonuçlar, dağılımın normal bir dağılım göstermediğini ortaya koyduğundan normallik incelemesi için ayrıca bağımsız değişkenlerin bu düzeylerinde standart çarpıklık ($Z_{\text{Çarpıklık}}$) ve standart basıklık ($Z_{\text{Basıklık}}$) değerleri ve Q- Q plot grafikleri dikkate alınmıştır. Kalaycı (2010: 212) ölçütleri dikkate alındığında % 95 olasılıkla -1.96 ile +1.96 aralığında olması; %99 olasılık temel alındığında ise -2, 58 ile +2, 58 aralığında olması, bu ölçümlerde normallik ön koşulunun sağlandığını göstermektedir. Dağılımın normalliğinde başvurulacak farklı bir yöntemde Q-Q grafiği olup, Q- Q grafiğinde yer alan noktaların 45 derecelik doğruya yakın bir durumda gözlenmesi ile dağılımın normalliğinden söz edilebilir (Büyükoztürk, 2019: 40). Bu bağlamda okul motivasyonu ve öğrenmeye yönelik sorumluluk ölçeği Q- Q grafikleri; etkin katılım ölçeği standart çarpıklık ($Z_{\text{Çarpıklık}} = -2, 48$) ve standart basıklık ($Z_{\text{Basıklık}} = - 1, 94$) değerleri dağılımın normal bir dağılım gösterdiğini ortaya koymaktadır. Normallik incelemeleri gerçekleştirilirken araştırmanın bir diğer sayıltısı kabul edilen varyans homojenliği incelemesi Levene testi ile gerçekleştirilmiş, varyansların homojen dağıldığı gözlenmiştir. Bu bağlamda araştırma kapsamında normallik ve varyans homojenliği varsayımları sağlanmış ve araştırmanın, 2. alt problemine yönelik parametrik testlerden ilişkisiz (bağımsız) örneklem t- testi ve ilişkisiz örneklem için tek faktörlü varyans analizi (ANOVA); 3. Alt problemine yönelik pearson korelasyon katsayısı; 4. alt problemine yönelik çoklu doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmanın bulguları alt başlıklar halinde belirtilmiştir.

3.1. Okul Motivasyonu, Derse Yönelik Etkin Katılım ve Öğrenmeye Yönelik Sorumluluk Değişkenlerinin Düzeyi

Araştırmanın birinci alt problemi “Ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonları, derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumlulukları ne düzeydedir?” şeklinde yazılmıştır. Öğrencilerin, okul motivasyonu ölçeği, öğrenmeye yönelik sorumluluk ölçeği ve derse yönelik etkin katılım ölçeğinden aldıkları ortalama puan, standart sapma değerleri Tablo 3. 1.’ de verilmiştir

Tablo 3. 1. Okul Motivasyonu Ölçeği, Öğrenmeye Yönelik Sorumluluk Ölçeği ve Etkin Katılım Ölçeği Ortalama Puan ve Standart Sapma Değerleri (N= 366)

	N	Min	Max	$\bar{X}$	ss
Okul Motivasyonu	366	39	70	58, 707	7, 566
Etkin Katılım	366	83	199	143, 672	21, 729
Öğrenmeye Yönelik Sorumluluk	366	33	64	50, 224	6,928

Tablo 3. 1 incelendiğinde, ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonu ölçeğinden aldığı en düşük puanın 39, en yüksek puanın 70 olduğu ve okul motivasyonu toplam puan ortalamalarının 58, 707 olduğu; etkin katılım ölçeğinden aldığı en düşük puanın 83, en yüksek puanın 199 olduğu ve derse yönelik etkin katılım toplam puan ortalamalarının 143, 672 olduğu; öğrenmeye yönelik sorumluluk ölçeğinden aldığı en düşük puanın 33, en yüksek puanın 64 olduğu ve öğrenmeye yönelik sorumluluk toplam puan ortalamalarının 50, 224 olduğu, görülmüştür.

3.2. Okul Motivasyonu, Derse Yönelik Etkin Katılım ve Öğrenmeye Yönelik Sorumluluk Değişkenlerinin Anlamlı Farklılığı

Araştırmanın ikinci alt problemi “Ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonları, derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumlulukları çeşitli değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?” şeklinde yazılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın 2. alt problemine yönelik 6 değişken (cinsiyet, yaş, öğretmen tarafından çözüm odaklı destek, öğretmen tarafından derse katılım desteği, öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği, öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği) yer almaktadır. “Cinsiyet, yaş” değişkenleri araştırma kapsamında araştırma grubunu betimlemeye yönelik yer verildiğinden araştırmada kullanılan analizlerin dışında tutulmuştur. Bulgular, aşağıda alt başlıklar halinde belirtilmiştir.

3.2.1 Okul Motivasyonu Ölçeği Puanları, Değişkenlere Yönelik Elde Edilen Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin okul motivasyon düzeylerine yönelik betimsel istatistikler Tablo 3. 2’ de, “Öğretmen tarafından çözüm odaklı destek, öğretmen tarafından derse katılım desteği, öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği, öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği” değişkenlerine göre ANOVA sonuçları Tablo 3. 3’ de verilmiştir.

Tablo 3. 2. Okul Motivasyonu Ölçeği Betimsel İstatistikleri (N= 366)

	N	$\bar{X}$	ss
Öğretmen tarafından çözüm odaklı destek	Sürekli	95	61, 10
	Sık sık	86	59, 77
	Bazen	95	58, 08
	Nadiren	54	57, 31
	Bilgi almaz	36	53, 55

Öğretmen tarafından derse katılım desteği	Sürekli	137	61, 91	6, 737
	Sık sık	115	58, 23	7, 009
	Bazen	67	56, 38	6, 468
	Nadiren	22	56, 04	8, 295
	Destek olmaz	25	51, 84	8, 610
Öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği	Sürekli	135	61, 65	6, 590
	Sık sık	118	59	6, 850
	Bazen	64	54, 79	7, 752
	Nadiren	30	57, 26	6, 937
	Destek olmaz	19	51, 31	7, 944
Öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği	Sürekli	89	62, 79	5, 772
	Sık sık	119	59, 89	7, 107
	Bazen	71	56, 08	6, 878
	Nadiren	52	55, 86	7, 730
	Destek olmaz	35	53, 80	8, 105

Tablo 3. 3. Ortaokul Öğrencilerinin Okul Motivasyonu Ölçeği Puanlarının Değişkenlere göre ANOVA Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Öğretmen tarafından çözüm odaklı destek	Gruplar arası	1742, 106	4	435, 526	8, 209	.000	1 - 3
	Gruplar içi	19153, 613	361	53, 057			1 - 4
							1 - 5
	Toplam	20895, 719	365				2 - 5
							3 - 5
Öğretmen tarafından derse katılım desteği	Gruplar arası	3134, 716	4	783, 679	15,929	.000	1 - 2
	Gruplar içi	17761, 003	361	49, 199			1 - 3
							1 - 4
	Toplam	20895, 719	365				1 - 5
							2 - 5
							3 - 5
Öğretmen tarafından	Gruplar arası	3266, 070	4	816, 517	16,720	.000	1 - 2
	Gruplar içi	17629, 649	361	48, 836			1 - 3

öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği	Toplam	20895, 719	365				1 - 4
							1 - 5
							2 - 3
							2 - 5
							4 - 5
Öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği	Gruplar arası	3409, 418	4	852, 355	17,597	.000	1 - 2
	Gruplar içi	17486, 300	361	48, 439			1 - 3
							1 - 4
	Toplam	20895, 719	365				1 - 5
							2 - 3
							2 - 4
							2 - 5
							4 - 5

1 (Sürekli), 2 (Sık sık), 3 (Bazen), 4 (Nadiren), 5(Destek olmaz)

Analiz sonuçları ortaokul öğrencilerinin okula yönelik motivasyon düzeyleri arasında “Öğretmen tarafından çözüm odaklı destek, öğretmen tarafından derse katılım desteği, öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği, öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği” değişkenlerine göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir (F: 8, 209, $p < .05$; F: 15, 929, $p < .05$; F: 16, 720, $p < .05$; F: 17, 597, $p < .05$). Ölçekler ile değişkenler arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey testlerinin sonuçları, öğretmen tarafından çözüm odaklı destek değişkeninde sürekli- bazen, sürekli-nadiren, sürekli-sunmaz, sık sık- sunmaz, bazen- sunmaz grupları arasında; Öğretmen tarafından derse katılım desteği değişkeninde sürekli- sık sık, sürekli- bazen, sürekli-nadiren, sürekli-destek olmaz, sık sık-destek olmaz, bazen-destek olmaz grupları arasında; Öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği değişkeninde sürekli- sık sık, sürekli- bazen, sürekli-nadiren, sürekli-destek olmaz, sık sık- bazen, sık sık-destek olmaz, nadiren-destek olmaz grupları arasında; Öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği değişkeninde sürekli- sık sık, sürekli- bazen, sürekli-nadiren, sürekli-destek olmaz, sık sık- bazen, sık sık-nadiren, sık sık-destek olmaz, nadiren-destek olmaz, grupları arasında anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir.

3.2.2 Etkin Katılım Ölçeği Puanları, Değişkenlere Yönelik Elde Edilen Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin derse yönelik etkin katılım düzeylerine yönelik betimsel istatistikler Tablo 3.4 de, “Öğretmen tarafından çözüm odaklı destek, öğretmen tarafından derse katılım desteği, öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği, öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği” değişkenlerine göre ANOVA sonuçları Tablo 3.5’ de verilmiştir.

Tablo 3. 4. Etkin Katılım Ölçeği Betimsel İstatistikleri (N= 366)

		N	$\bar{X}$	ss
Öğretmen tarafından çözüm odaklı destek	Sürekli	95	52, 20	7, 136
	Sık sık	86	51, 91	5, 957
	Bazen	95	49, 10	6, 783
	Nadiren	54	49, 05	6, 484

	Sunmaz	36	45, 66	6, 773
Öğretmen tarafından derse katılım desteği	Sürekli	137	53, 08	6, 509
	Sık sık	115	50, 11	5, 987
	Bazen	67	47, 52	6, 818
	Nadiren	22	46, 22	5, 830
	Destek olmaz	25	45, 84	7, 771
Öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği	Sürekli	135	52, 64	6, 712
	Sık sık	118	50, 27	5, 945
	Bazen	64	47, 93	7, 378
	Nadiren	30	47, 86	6, 688
	Destek olmaz	19	44, 15	5, 918
Öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği	Sürekli	89	53, 50	6, 837
	Sık sık	119	51, 11	5, 947
	Bazen	71	48, 77	6, 390
	Nadiren	52	47, 15	7, 271
	Destek olmaz	35	46, 34	6, 548

Tablo 3. 5. Etkin Katılım Ölçeği Puanlarının Değişkenlere göre ANOVA Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalama sı	F	P	Anlamlı Fark
Öğretmen tarafından çözüm odaklı destek	Gruplar arası	1558, 217	4	389, 554	8, 809	.000	1 - 3
	Gruplar içi	15963, 411	361	44, 220			1 - 4
							1 - 5
	Toplam	17521, 628	365				2 - 5
							2 - 3
							3 - 5
Öğretmen tarafından derse katılım desteği	Gruplararası	2440, 041	4	610, 010	14,601	.000	1 - 2
	Grupları içi	15081, 587	361	41, 777			1 - 3
							1 - 4
	Toplam	17521, 628	365				1 - 4
							1 - 5
							3 - 5

Öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği	Gruplararası	1991, 630	4	497, 908	11, 574	.000	1 - 2
	Gruplariçi	15529, 998	361	43, 019			1 - 3
	Toplam	17521, 628	365				1 - 4
							1 - 5
							2 - 5
Öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği	Gruplararası	2219, 979	4	554, 995	13, 094	.000	1 - 3
	Gruplariçi	15301, 649	361	42, 387			1 - 4
	Toplam	17521, 628	365				1 - 5
							2 - 4
							2 - 5

1 (Sürekli), 2 (Sık sık), 3 (Bazen), 4 (Nadiren), 5(Destek olmaz)

Analiz sonuçları ortaokul öğrencilerinin derse yönelik etkin katılım düzeyleri arasında “Öğretmen tarafından çözüm odaklı destek, öğretmen tarafından derse katılım desteği, öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği, öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği” değişkenlerine göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir (F: 8, 809, $p < .05$; F: 14, 601, $p < .05$; F: 11, 574, $p < .05$; F: 13, 094, $p < .05$). Ölçekler ile değişkenler arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey testlerinin sonuçları, öğretmen tarafından çözüm odaklı destek değişkeninde sürekli- bazen, sürekli-nadiren, sürekli-sunmaz, sık sık- sunmaz, sık sık- bazen, bazen- sunmaz grupları arasında; Öğretmen tarafından derse katılım desteği değişkeninde sürekli- sık sık, sürekli- bazen, sürekli-nadiren, sürekli destek olmaz, sık sık-destek olmaz, bazen-destek olmaz grupları arasında; Öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği değişkeninde sürekli- sık sık, sürekli- bazen, sürekli-nadiren, sürekli-destek olmaz, sık sık- destek olmaz grupları arasında; Öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği değişkeninde sürekli- bazen, sürekli-nadiren, sürekli-destek olmaz, sık sık-nadiren, sık sık- destek olmaz grupları arasında anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir.

3.2.3 Öğrenmeye Yönelik Sorumluluk Ölçeği Puanları, Değişkenlere Yönelik Elde Edilen Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin öğrenmeye yönelik sorumluluk düzeylerine yönelik betimsel istatistikler Tablo 3.6’ da, “Öğretmen tarafından çözüm odaklı destek, öğretmen tarafından derse katılım desteği, öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği, öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği” değişkenlerine göre ANOVA sonuçları Tablo 3.7’ de verilmiştir.

Tablo 3. 6. Öğrenmeye Yönelik Sorumluluk Ölçeği Betimsel İstatistikleri (N= 366)

		N	$\bar{X}$	ss
Öğretmen tarafından çözüm odaklı destek	Sürekli	95	150, 05	22, 50
	Sık sık	86	145, 13	21, 44
	Bazen	95	142, 50	19, 03
	Nadiren	54	141, 05	19, 79
	Sunmaz	36	130, 33	23, 82

Öğretmen tarafından derse katılım desteği	Sürekli	137	150, 23	19, 63
	Sık sık	115	144, 21	20, 20
	Bazen	67	136, 11	21, 81
	Nadiren	22	135, 22	25, 12
	Destek olmaz	25	132, 88	24, 54
Öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği	Sürekli	135	149, 57	20, 11
	Sık sık	118	145, 63	20, 03
	Bazen	64	134, 59	20, 93
	Nadiren	30	141, 10	24, 60
	Destek olmaz	19	124, 21	21, 29
Öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği	Sürekli	89	153, 28	19, 82
	Sık sık	119	145, 09	19, 40
	Bazen	71	141, 29	20, 66
	Nadiren	52	135, 59	21, 73
	Destek olmaz	35	131, 22	25, 22

Tablo 3. 7. Öğrenmeye Yönelik Sorumluluk Ölçeği Puanlarının Değişkenlere göre ANOVA Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Öğretmen tarafından çözüm odaklı destek	Gruplararası	10957, 013	4	2739, 253	6, 128	.000	3 - 5
	Gruplariçi	161379, 643	361	447, 035			2 - 5 1 - 5
	Toplam	172336, 656	365	172336, 656			
Öğretmen tarafından derse katılım desteği	Gruplararası	14235, 017	4	3558, 754	8, 126	.000	1 - 3
	Gruplariçi	158101, 639	361	437, 955			1 - 4 1 - 5
	Toplam	172336, 656	365				
Öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik	Gruplararası	17820, 948	4	4455, 237	10, 409	.000	1 - 3
	Gruplariçi	154515, 707	361	428, 021			1 - 5 2 - 3

sorumluluk desteği	Toplam	172336, 656	365				2 - 5 4 - 5
Öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği	Gruplararası	17669, 216	4	4417, 304	10, 310	.000	1 - 2
	Grupları içi	154667, 440	361	428, 442			1 - 3 1 - 4
	Toplam	172336, 656	365				1 - 5 2 - 4 2 - 5

1 (Sürekli), 2 (Sık sık), 3 (Bazen), 4 (Nadiren), 5(Destek olmaz)

Analiz sonuçları ortaokul öğrencilerinin öğrenmeye yönelik sorumluluk düzeyleri arasında “Öğretmen tarafından çözüm odaklı destek, öğretmen tarafından derse katılım desteği, öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği, öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği” değişkenlerine göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir (F: 6, 128, $p < .05$; F: 8, 126, $p < .05$; F: 10, 409, $p < .05$; F: 10, 310, $p < .05$). Ölçekler ile değişkenler arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey testlerinin sonuçları, öğretmen tarafından çözüm odaklı destek değişkeninde bazen- sunmaz, sık sık- sunmaz, sürekli-sunmaz grupları arasında; Öğretmen tarafından derse katılım desteği değişkeninde sürekli- bazen, sürekli- nadiren, sürekli-destek olmaz grupları arasında; Öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği değişkeninde sürekli- bazen, sürekli-destek olmaz, sık sık- bazen, sık sık- destek olmaz, nadiren-destek olmaz grupları arasında; Öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği değişkeninde sürekli- sık sık, sürekli- bazen, sürekli- nadiren, sürekli-destek olmaz, sık sık-nadiren, sık sık- destek olmaz grupları arasında anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir.

3.3. Okul Motivasyonu, Öğrenmeye Yönelik Sorumluluk ve Derse Yönelik Etkin Katılım değişkenleri arasındaki İlişki ve Yordama Düzeyi

Araştırmanın, üçüncü alt problemi “Ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonları ile öğrenmeye yönelik sorumlulukları ve okul motivasyonları ile derse yönelik etkin katılımları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklinde; dördüncü alt problemi “Ortaokul öğrencilerinin derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumlulukları, okul motivasyonlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?” şeklinde yazılmıştır. Araştırmanın üçüncü alt problemine yönelik pearson korelasyon katsayısı, dördüncü alt problemine yönelik çoklu doğrusal regresyon analizi incelenmiş; 4. alt probleme yönelik gerçekleştirilen çoklu doğrusal regresyon analizi ile pearson korelasyon katsayı sonucuna ulaşılabildiğinden 3. ve 4. alt probleme yönelik bulgular aynı tablo içerisinde belirtilmiştir. Derse yönelik etkin katılım ve öğrenmeye yönelik sorumluluk ve değişkenlerine göre okul motivasyonunun yordanmasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 3. 8’ de verilmiştir.

Tablo 3. 8. Okul Motivasyonunun Yordanmasına İlişkin Standart Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata B	β	T	p	İkili r	Kısmi R
Sabit	17. 170	2. 189	-	7. 843	.000	-	-
Etkin Katılım	0. 394	0. 050	0. 361	7. 848	.000	0. 621	0. 381
Öğrenmeye Yönelik Sorumluluk	0. 151	0. 016	0. 435	9. 448	.000	0. 650	0. 44

$$R=0.712$$

$$R^2=0.507$$

$$F(2,363)=186.477$$

$$p=.000$$

Yordayıcı değişkenlerle bağımlı (yordanan, ölçüt) değişken arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, etkin katılım ile okul motivasyonu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin ($r=0.62$) olduğu, ancak diğer değişken kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun $r=0.38$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Öğrenmeye yönelik sorumluluk ile okul motivasyonu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişki ($r=0.65$) vardır. Ancak diğer değişken kontrol edildiğinde bu korelasyonun $r=0.44$ olarak hesaplandığı görülmektedir.

Etkin katılım ve öğrenmeye yönelik sorumluluk değişkenleri birlikte, ortaokul öğrencilerinin okul motivasyon puanları ile yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir, $R=0.712$, $R^2=0.71$, $p<.05$. Adı geçen iki değişken (etkin katılım, öğrenmeye yönelik sorumluluk) birlikte, okul motivasyonundaki toplam varyansın yaklaşık % 51' ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin okul motivasyonu üzerindeki göreceli önem sırası; öğrenmeye yönelik sorumluluk ve etkin katılımıdır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde de, etkin katılım ve öğrenmeye yönelik sorumluluk değişkenlerinin okul motivasyonu üzerinde (anlamlı) bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre okul motivasyonunun yordanmasına ilişkin regresyon eşitliği (matematiksel model) aşağıda verilmiştir.

$$\text{Okul motivasyonu} = 17.170 + 0.394 \text{etkin katılım} + 0.151 \text{öğrenmeye yönelik sorumluluk}$$

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

“Ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonları, derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumlulukları ne düzeydedir?” alt problemine yönelik elde edilen bulgular; ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonu, etkin katılım ve öğrenmeye yönelik sorumluluk ölçeklerinden almış oldukları puanların orta düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda ortaokul öğrencilerinin, okul içi ve okul dışında geçirmiş oldukları yaşantılardan dolayı iç ve dış motivasyon olarak yeterli uyaranlara sahip olmadığı; derse etkin katılımlarının sağlanmasında ve öğrenmeye yönelik sorumluluk sahibi olmalarında öğretmenler tarafından yeterli desteğin verilmediği; bu bağlamda da ortaokul öğrencilerinin okula yönelik motivasyonlarının, derse yönelik etkin katılımlarının ve öğrenmeye yönelik sorumluluklarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

“Ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonları, derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumlulukları çeşitli değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine yönelik elde edilen bulgular, ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonlarının, derse yönelik etkin katılımlarının ve öğrenmeye yönelik sorumluluklarının “Öğretmen tarafından çözüm odaklı destek, öğretmen tarafından derse katılım desteği, öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği, öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği” değişkenleri ile anlamlı derecede farklılaştığını göstermektedir. Öğretmen, okul içerisinde öğrencilerin duyuşsal öğrenmelerine katkı sağlayan; duyuşsal öğrenmelerine sağlamış olduğu katkı ile aynı zamanda öğrencilerin bilişsel öğrenmelerini de etkileyebilen önemli bir unsurdur. Öğrencilerine değer verip dostça davranan bir öğretmenin sınıfında öğrenciler kendilerini daha rahat hissedip üretkenliklerini arttırarak disiplin sorunlarını azaltmaktadır (Geçer ve Deryakulu, 2004). Elde edilen bulgular incelendiğinde de, ortaokul öğrencilerinin öğretmen tarafından yapılan yönlendirilmeye önem verdikleri ve duyuşsal unsurlarında öğretmen katkısının önem taşıdığı; bu bağlamda da okula yönelik motivasyonlarının, derse yönelik etkin katılımlarının ve öğrenmeye yönelik sorumluluklarının araştırma kapsamında ele alınan değişkenler ile anlamlı derecede farklılaştığı söylenebilir.

“Ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonları ile derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumlulukları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” ; “Ortaokul öğrencilerinin derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumlulukları, okul motivasyonlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?” alt problemlerine yönelik elde edilen bulgular, ortaokul öğrencilerinin okula yönelik

motivasyonları ile derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumlulukları arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda etkin katılım ve öğrenmeye yönelik sorumluluk değişkenlerinin birlikte ortaokul öğrencilerinin okul motivasyon puanları ile yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki verdiğini göstermektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda da derse yönelik etkin katılım gerçekleştiren ve öğrenmeye yönelik sorumluluk sahibi olan ortaokul öğrencilerinin, okula yönelik motivasyonlarında pozitif yönde bir artış gerçekleştireceği söylenebilir. Etkin katılım, öğrenme sorumluluğu ve okul motivasyonu unsurlarının, öğrencilerin öğrenme- öğretme sürecinde önem taşıdığı ve öğrencilerin davranışlarına etki eden yapıları ile ortak özellikler taşıdığı düşünülmektedir. Derse yönelik etkin katılım, öğrencilerin öğrenmelerine yönelik kararlı ve dirençli davranışlarını ortaya koymaktadır. Etkin katılım, öğrencilerin derse sürecine aktif katılımı olarak tanımlanmaktadır (Griffin, 1995). Öğrencilerin aktif rol üstlenerek kendi öğrenme ve gelişimlerini ilerletmede bireysel farkındalığa sahip olması, ihtiyaçlarına yönelik seçim yapabilmesi de öğrenme sorumluluğunu göstermektedir (Harrison, 2010). Bir olay karşısında hedefe ulaşmak için bireyin kendi isteğiyle gösterdiği çaba, istek vb. uyaranlarda, bireylerde yer alan motivasyonu göstermektedir (Lumsden, 1994). Açıklamalar incelendiğinde, etkin katılım gerçekleştiren ve öğrenme sorumluluğuna sahip olan ortaokul öğrencilerinin öğrenme süreçlerini gözlemleyebildiği ve öğrenme süreçlerine odaklandıkları düşünülebilir. Ortaokul öğrencilerinin öğrenme sürecinde yanlış öğrenmelerini düzeltmeye yönelik gerekli önlemleri alabildiği ve bu doğrultuda da okul içerisindeki davranışlarına ve başarı düzeylerine yönelik bir motivasyon taşıdığı söylenebilir. Bu kapsamda da ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonları ile derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumlulukları arasında pozitif ve yüksek düzeyde bir ilişki olduğu, öğrencilerin okula yönelik motivasyonlarında derse yönelik etkin katılımlarının ve öğrenmeye yönelik sorumluluklarının önem taşıdığı düşünülebilir.

Yapılan araştırma doğrultusunda ortaokul öğrencilerinin, okul motivasyonları, derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumluluklarının orta düzeyde olduğu; okul motivasyonlarının, derse yönelik etkin katılımlarının ve öğrenmeye yönelik sorumluluklarının tüm değişkenler ile anlamlı derecede farklılaştığı; okula yönelik motivasyonları ile derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumlulukları arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişki olduğu; etkin katılım ve öğrenmeye yönelik sorumluluk değişkenlerinin birlikte, ortaokul öğrencilerinin okul motivasyon puanları ile yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki verdiği, sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir.

1. Ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonları, derse yönelik etkin katılımları ve öğrenmeye yönelik sorumlulukları orta düzeydedir.
2. Ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonları, derse yönelik etkin katılımları, öğrenmeye yönelik sorumlulukları “öğretmen tarafından çözüm odaklı destek”, “öğretmen tarafından derse katılım desteği”, “öğretmen tarafından öğrenmeye yönelik sorumluluk desteği”, “öğretmen tarafından okul motivasyonu desteği” değişkenleri ile anlamlı derecede farklılaşmıştır.
3. Ortaokul öğrencilerinin okula yönelik motivasyonları ile derse yönelik etkin katılımları arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişki vardır.
4. Ortaokul öğrencilerinin okula yönelik motivasyonları ile öğrenmeye yönelik sorumlulukları arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişki vardır.
5. Ortaokul öğrencilerinin etkin katılım ve öğrenmeye yönelik sorumluluk değişkenleri birlikte, ortaokul öğrencilerinin okul motivasyon puanları ile yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir.

5. ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda uygulamaya ve araştırmacılara yönelik öneriler belirtilmiştir.

5. 1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Aktif öğretim yöntemleri ve teknoloji ile zenginleştirilmiş ders anlatım içerikleri öğretmenler tarafından kullanılarak, öğrencilerin öğrenme- öğretme sürecine etkin katılımı sağlanabilir.

2. Öğrencilerin okula yönelik motivasyonlarını arttırmak ve öğretmenlerle iletişimlerini güçlendirmek için okul içerisinde öğrenci- öğretmen işbirlikli etkinlikler gerçekleştirilebilir.
3. Öğrencilerin öğrenmeye yönelik sorumluluklarını arttırmak için, ödev, proje vb. görevleri dijital platformlar (EBA, internet uygulamaları) aracılığıyla gerçekleştirmesi sağlanabilir.

5. 2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. İlgili araştırmanın örneklemi artırılıp, farklı illerde yer alan devlet ortaokulları dahil edilerek araştırma genişletilebilir.
2. Ortaokul öğrencilerine yönelik, farklı değişkenlerin okul motivasyonu ile olan ilişkisi incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaba, S. (2006). Eğitimde Motivasyon. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13), 343-361.
- Bayraktar, H. V. (2015). Sınıf Yönetiminde Öğrenci Motivasyonu ve Motivasyonu Etkileyen Etmenler. *Turkish Studies*, 10(3) 1079- 1100. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7788>
- Biber, M. (2012). *Duyuşsal özelliklerin probleme dayalı öğrenme sürecinde öğrencilerin matematiksel kazanımlarına etkisi* (Doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Büyükoztürk, Ş. (2019). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Can, A. (2017). *Spss İle Nicel Veri Analizi*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Çelik, N. (2005). *Okul-aile ilişkilerinde yaşanan sorunlar*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Çetin, Ş. (2001). İdeal Öğretmen Üzerine Bir Araştırma. *Milli Eğitim Dergisi*, 149, 19-21.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “What” And “Why” Of Goal Pursuits: Human Needs And The Self-Determination Of Behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- Dede, Y. ve Yaman, S. (2008). Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyon Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2(1), 19-37.
- Dereli, E., ve Acat, M. B. (2010). Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Motivasyon Kaynakları ve Sorunları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 173-187.
- Döş, İ. (2013). Mutlu Okul. *Eğitim ve Bilim*, 38(170) 267- 280.

- Göçer, A., ve Deryakulu, D. (2004). Öğretmen Yakınlığının Öğrencilerin Başarıları, Tutumları ve Güdülenme Düzeyleri Üzerindeki Etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 40(40), 518-543.
- Güvenç, H. (2015). Etkin Katılım Ölçeği Geliştirme ve Uyarlama Çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 16 (1) 255- 267.
- Güvenç, H. ve Koç, C. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Etkin Katılımı ve Yardım İsteme Eğilimleri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 347-366.
- Kalaycı, Ş. (2010). *Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara. Asil Yayınevi.
- Karasar, Niyazi. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaynak, S., Özhan, M. B., ve Kan, A. (2017). Ortaokul Öğrencileri İçin Okul Motivasyonu Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Turkish Studies (Elektronik)*, 12(4), 293-312. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11336>
- Lewis, S., Whiteside, A., & Dikkers, A. G. (2014). Autonomy and responsibility: Online learning as a solution for at-risk high school students. *International Journal of E-Learning & Distance Education*, 29(2), 1-11.
- Loukomies, A., Pnevmatikos, D., Lavonen, J., Spyrtou, A., Byman, R., Kariotoglou, P., & Juuti, K. (2013). Promoting Students' Interest and Motivation Towards Science Learning: The Role Of Personal Needs and Motivation Orientations. *Research in Science Education*, 43, 2517-2539. <http://dx.doi.org/10.1007/s11165-013-9370-1>
- Lumsden, L. S. (1994). Student Motivation to Learn. *ERIC Digest*, 92, 1-7.
- Özdemir, Ş., A. ve Çanakçı, O. (2005). "Okul Deneyimi I" Dersinin Öğretmen Adaylarının Öğretim-Öğrenme Kavramlarına ve Öğretmen-Öğrenci Rollerine Bakış Açıları Üzerindeki Etkileri. *İlköğretim Online* 4(1), 73- 80.
- Özen, Y. (2013). Sorumluluk Duygusu ve Davranışı Ölçeğinin Geliştirilmesi Güvenirliği Ve Geçerliği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 4(7), 343-357.
- Pratton, J. & Hales, L., W. (2015) The Effects of Active Participation on Student Learning. *The Journal of Educational Research*, 79(4) 210-215. <https://doi.org/10.1080/00220671.1986.10885679>
- Roper, A.R. (2007). How Students Develop Online Learning Skills. *Educause Quarterly*, 30(1), 62–64.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*, (12. Baskı). Ankara, Gazi Kitabevi.
- Yakar, A. ve Saracalıoğlu, S. A. (2017). Öğrenmeye Yönelik Sorumluluk Ölçeği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (42) 27- 49.
- Yeşilyaprak, B (2006). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: PegemA yayıncılık